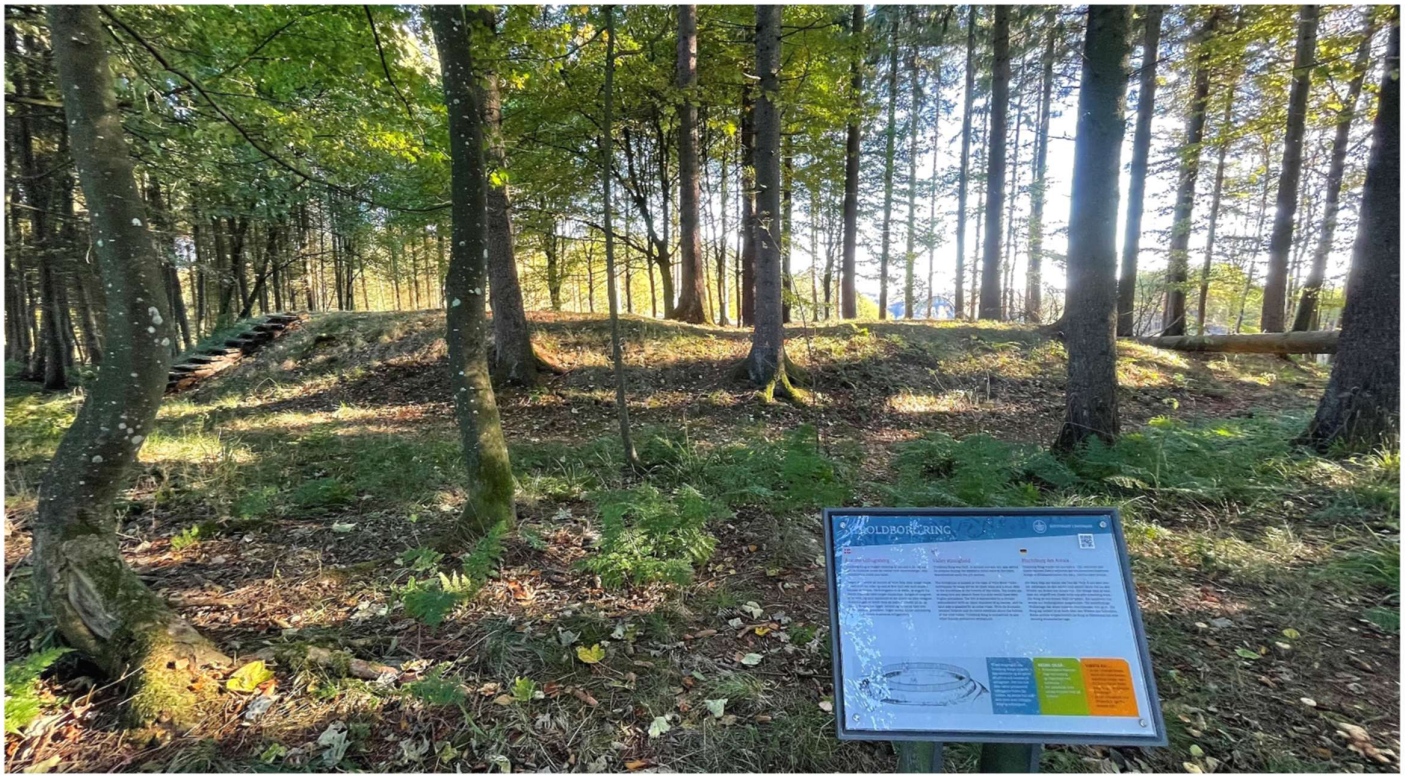

Engelsholm Sønderskov

Friluftspil 2025

Indhold

Indledning.....	3
Hvordan er denne plan udarbejdet.....	3
Indsatser og tidsplan	4
Beskrivelse af naturen og forvaltningen af den.....	7
Friluftslivet i dag	8
Eksisterende støttefaciliteter	8
Friluftslivet i fremtiden.....	9
Parkering.....	10
Fælles formidling i lokalområdet.....	10
Skiltning og formidling i selve skoven.....	11
Økonomi	11

Indledning

Den Danske Naturfond har i marts 2023 erhvervet Engelsholm Sønderskov, der ligger umiddelbart nord for den historiske Ravning Bro og ved Ravning Station i Vejle Ådal. Som navnet indikerer, har skoven i sin tid tilhørt det nærliggende Engelsholm Slot, og har efterfølgende haft forskellige private ejere gennem årene. Skoven har således ikke tidligere været åben for offentligheden.

Engelsholm Sønderskov ligger på skrænterne af Vejle Ådal og har mange flotte udsigtspunkter, ikke mindst fra Troldborg Ring som er et fortidsminde fra 400-tallet. Skoven indeholder stor variation plantemæssigt og landskabsmæssigt med varieret løvskov med gamle træer, sumpskove, artsrige skovbryn og lysninger. Der er grundlag for særlige naturværdier og en høj biodiversitet.

Den Danske Naturfond har indgået et samarbejde med Vejle Kommune om at udvikle friluftslivet i skoven. Adgangsmulighederne til skoven vil blive forbedret bl.a. ved etablering af nye stiforbindelser. Der er også potentiale for en bedre formidling af Troldborg Ring. Området omkring ringborgen vil derfor blive åbnet op, så fortidsmindet bliver meget mere synligt og adgangsmulighederne forbedres.

Denne plan sætter rammerne for, hvad der skal ske de kommende år. Ved implementeringen vil det blive sikret, at indsatserne ikke kolliderer med skovens naturværdier. Offentligheden har adgang som på offentligt ejet jord. På de følgende sider beskrives mulighederne og forbedringerne for friluftslivet.

Hvordan er denne plan udarbejdet

Nærværende frilftsplan er udarbejdet af Vejle Kommune i tæt samarbejde med Den Danske Naturfond. Lokale repræsentanter for friluftslivet samt naboer til skoven har været inviteret til at komme med input og kommentarer til frilftsplanen¹.

Vejle Kommune, Natur & Udeliv, har varetaget kontakten til disse interessenter, været værter ved møder og har været pennefører på denne plan.

¹ Følgende aktører har været inddraget:

Friluftsrådet, Peer Høgsberg, Vejle og Billund Kommunekoordinator

DOF, Lars Kromann-Larsen, Lars Fenger,

DN Vejle, Uffe Rømer, Lars Kromann-Larsen, Westy Esbensen

Lokale ryttere,

Vejle Museerne, Charlotta Lindholm

Naboer, hvis arealer grænser op til skoven

Indsatser og tidsplan

Mulighederne for at opleve naturen i Engelsholm Sønderskov skal forbedres og samtidig planlægges og koordineres i forhold til målene om også at sikre og udvikle naturværdierne i skoven. En vigtig eksisterende hovedfærdselsåre (Kort 1) går fra syd til nord fra Bindeballestien til Troldborg Ring af etablerede skovveje og stier. Det muliggør en fin runde om Troldborg Ring og derefter tilbage af samme sti. Hvis man parkerer på den lille parkeringsplads på Ravningvej i den nordlige del af skoven, kan man gå en kortere tur til Troldborg Ring og tilbage igen.

Kort 1 Hovedfærdselsåren i Engelsholm Sønderskov er markeret med rød streg.

Herudover vil adgangsmulighederne i 2025 blive forbedret på følgende måde:

1. Etablering af 100 m ny trampesti i skovens nordlige del, så det undgås at gående og ridende kommer ud på Ravningvej (Se Kort 2 nedenfor):
2. Etablering af en vandrerute i den vestlige del af skoven på ca. 2,7 km (se kort 3).
3. Etablering af sti fra huset og nordpå (se kort 4)
4. Koordineret formidling på skilte jf. Naturfondens skilteprogram (Den Danske Naturfond, Natur & Udeliv Vejle Kommune, Vejle Museerne og Visit Vejle), herunder angivelse af stier, ruter og parkeringsforhold mv.

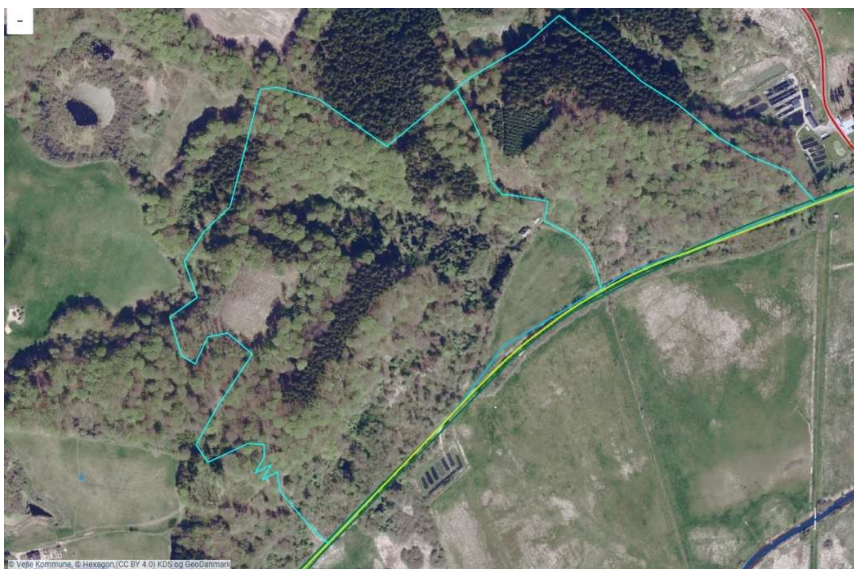
Kort 2. Etablering af trampesti langs Ravningvej. Trampesti er markeret med stiplede linje.

Kort 3. Digital rundtur ad Ravning Skovvej markeret med blå stiplede linje. Den gule linje er et forslag til hegnslinje.

På oktobermødet med interessenter i 2023 blev rejst et forslag om en 3,7 km rundtur i området øst for skoven fra Ravning Station – Troldborg Ring – Ravning Skovvej – Bindeballestien – Ravning Station. Denne rute findes digitalt. Og forslaget var nu at skilte den. Dette forslag kom op som et alternativ til en rute i den vestlige del af skoven. Efter at have spurgt lodsejere langs Ravning Skovvej er der ikke opbakning til en skiltet rute, så den ide droppes.

Ved Bioblitz'en i juni 2024, fik man mere viden om de fuglearter, der yngler i skoven og det vurderes *ikke* som en forstyrrelse af deres levevilkår, at man etablerer en sti i den vestlige del af skoven (se kort 4). Derfor etableres en 2,7 km lang rundtur som ses på nedenstående kort:

Kort 4. Rundtur i den vestlige del af skoven, markeret med lyseblå linje samt en ekstra sti fra skovhytten og nordpå.

Kort 5 med overblik over alle ruter i nærhed til skoven. Den stiplede rute findes kun digitalt.

Et samlet overblik over eksisterende og nye stier samt placering af informationsskilte fremgår af kort 5.

I 2026 skal det vurderes, hvordan formidling af Troldborg Ring eventuelt kan forbedres, så stedets historie og fortælleverdi fremtræder tydeligt for besøgende. For at afdække muligheder udarbejdes en analyse med ekstern, professionel bistand. Analysen skal indeholde en plan og et budget.

Beskrivelse af naturen og forvaltningen af den

Der er udarbejdet en Naturplan for Engelsholm Sønderkov, som beskriver skovens naturværdier, de overordnede mål for skoven og hvordan den skal forvaltes.

Der er registeret 135 arter af planter, 53 arter af mosser, 187 arter af svampe, hvoraf 8 er på den Danske Rødliste, samt registeret ynglende duehøg, sortspætte og stor hornugle. Der er også set forskellige flagermus i skoven. Det forventes, at der er mange flere arter i Engelsholm Sønderkov, også sjældne og sårbare arter, idet de mange gamle løvtræer, der er mellem 100 og 140 år gamle, forventes at være levested for flere arter. Der er desuden flere kildevæld, der springer ud af de stejle skrænter i skoven og andre fugtige områder omkring vandløbene i slugterne, som giver unikke muligheder for liv.

Formålet med forvaltningen af skoven er at genskabe et endnu mere vildt naturområde, højne biodiversiteten og at skoven udvikler sig i en dynamisk mosaik med lysåben løvskov, sumpskov, artsrige skovbryn og lysninger med mange velegnede levesteder for sjældne og sårbare arter (Naturplan for Engelsholm Sønderkov, 2024)

Denne forvaltning betyder for skovgæsten at;

- man vil kunne opleve mange gamle, svækkede og døende træer stående og liggende i skovbunden.
- man over tid vil fjerne oversøiske arter af nåletræer, enten hele bevoksninger eller skabe mindre lysninger, så vidt terrænet muliggør det, og lade hjemmehørende opvækst opstå.
- gammel løvskov bevares som urørt skov
- man vil opleve geder i området omkring Fandens Dal (se kortet) og omkring Troldborg Ring, der bliver indhegnet for at undgå massiv opvækst af ahorn og brombær.
- floraen vil udvikle sig i retning af større variation. Genskabelse af naturlige processer vil forøge blomstring og frøsætning af urter og buske og på den måde styrkes levesteder for sommerfugle, vilde bier, svirrefluer og insekter, hvilket også kan have interesse for de naturinteresserede målgrupper.

Alt i alt vurderes skoven at besidde store naturværdier, herunder mange rødlistede arter, og har potentiale til at udvikle sig yderligere. Nogle arter er sårbare overfor menneskelig færden både dag og nat. Det betyder, at der er områder i skoven, som ikke er robuste overfor friluftsliv og de forstyrrelser, det giver. Der planlægges derfor ikke stier i disse dele af skoven og gennem formidling og nudging arbejdes for, at færdslen foregår i andre dele af skoven.

Friluftslivet i dag

Da skoven indtil for nylig har været privat ejet, og har været brugt til jagt og i mindre grad produktionsskov, har der været begrænset besøg af offentligheden. Det betyder også, at stier og skovveje er i ringe forfatning sammenlignet med, hvordan offentlige veje og skovstier er andre steder i Vejle Kommune.

En gruppe lokale ryttere har de sidste år reddet i skoven ad de mindre skovstier og personer fra Danmarks Ornitologiske Forening (DOF) har observeret rovfugle i skoven igennem flere år. Der har også i mindre grad været besøgende til Troldborg Ring, som er en ringborg fra jernalderen, beliggende i den nordlige del af skoven. Her har adgangen været fra P-pladsen på Ravningvej i den nordlige del af skoven.

Den tidligere Vandelbane, nu Bindeballestien, er en rekreativ cykel- og vandresti fra Vejle C til Bindeballe Købmandsgård. Den løber syd for Engelsholm Sønderskov, og er flittigt brugt, særligt i weekender. Bindeballestien indgår desuden i Hærvejsstien og i Kyst til Kyst Stien, hvorfor mange ruter går forbi den sydlige del af skoven.

Ved bord-bænke-sættet ved Ravning Station vil man opleve store og mindre grupper af cyklister tage ophold. Der er også mange besøgende, der ankommer i bil og som går en runde forbi rekonstruktionen af Ravningbroen, mod syd ud i Ravning Enge over Vejle Å og tilbage igen til stationsbygningen. Med en planlagt opfriskning af den kulturhistoriske formidling på stationsbygningen, en ny sløjfe sti på Ravning Enge tilbage til Ravning Station, som Vejle Kommune planlægger at udføre og en offentliggørelse af de naturoplevelser, som Den Danske Naturfonds køb af skoven har muliggjort, forventes en øget trafik af fritidsbrugere.

Eksisterende støttefaciliteter

Naturstyrelsen ejer arealet ved Ravning Station og de bygninger der udgør stationen. Der er tale om den gamle stationsbygning, som bliver brugt til udstilling af historien i området, toiletbygning samt en trælade,

som bliver brugt til ophold. Udenfor stationsbygningen står enkelte borde og bænke. Endelig ligger der en teltplads med bålplads.

Overfor stationsbygningen er etableret en hestefold, hvor ryttere kan parkere deres heste over natten eller til nogle timers hvil.

Disse faciliteter og attraktioner betyder, at der allerede er en vis trafik i området af brugere, som potentielt også kunne svinge en gåtur op i skoven op forbi Troldborg Ring og tilbage igen.

Friluftslivet i fremtiden

Naturen er vigtig for borgerne i Vejle Kommune, viser den seneste brugerundersøgelse af borgernes holdning, adfærd og præferencer ift. naturen og grønne områder fra 2024. Vejleenserne bruger endnu mere tid i naturen end i 2020 og de bruger naturen som et frirum, hvor man søger ro og mulighed for at fordybe sig. Skove er den naturtype som flest foretrækker at opholde sig i. (Natur og Udelivs brugerundersøgelsen 2024). Med Engelsholm Sønderskovs placering i midten af kommunen, 14 km fra Vejle C samt placeringen i Vejle Ådal, som i forvejen er velbesøgt af naturbrugere, er der gode chancer for at flere borgere og besøgende vil bruge skoven.

Der er fri adgang for alle på Naturfondens områder, nøjagtigt som i andre offentligt ejede skove. For adgangsregler kan henvises til Den Danske Naturfonds hjemmeside på <https://naturfonden.dk/fag/>.

Naboer til skoven vil fortsat bruge skoven til mindre gåture og rideture. Ridende har gode forhold ved Ravning Station til at lade deres heste stå på fold natten over. DOF vil fortsat følge rovfuglene i området. Vandrere på Bindeballestien vil slå et smut op forbi Troldborg Ring og måske videre rundt ad Ravning Skovvej og ned på Bindeballestien, og på den måde få en rundtur i området. Denne rute er 3,7 km og blev foreslået på oktober mødet med lodsejere og interesseorganisationer. Ruten findes digitalt på www.udeliv.vejle.dk under navnet Ravningbroen-Troldborg Ring – Ravningskov. Der har ikke været opbakning blandt lodsejerne til fysisk skiltning af ruten, da alle eksisterende lodsejere blev spurgt i april 2025.

Naturinteresserede vil kunne opleve naturværdierne på nærmeste hold fra de afmærkede stier. Teltning kan foregå på teltpladsen ved Ravning Station.

Dog er der også nogle målgrupper af frilftsbrugere, som skoven ikke umiddelbart appellerer til.

Der må ikke cykles på stier og skovvejene i skoven, da det ikke vil være muligt at køre på dem på almindelige cykler. Flere steder er stierne ufremkommelige enten på grund af mudder, opvækst og lignende. Der er desuden dårligt udsyn med de mange skrænter, sving og store træer.

Der er et par mindre søer og moser. Badning eller lystfiskeri er ikke tilladt.

Det er ikke tilladt at telte udenfor teltpladsen.

Konkurrencer, arrangementer og events kan kun foregå i området efter tilladelse hos Vejle Kommune, Natur og Udeliv. Vejle Kommune står for den løbende kontakt til brugerne af skoven.

Parkering

Der er to eksisterende parkeringspladser i tilknytning til Engelsholm Sønderskov. Den ene er parkeringspladsen ved Ravning Station som er den største med plads til 10 personbiler langs Bindeballestien og 2 mindre busser langs Ravningvej. I skovens nordlige del, ligger en mindre parkeringsplads med plads til 3 biler. Denne parkeringsplads ligger tættest på stien op til Troldborg Ring, og hvis man er gangbesværet, er dette den korteste vej til Troldborg Ring. P-pladsen vil i fremtiden blive markeret med 'P-skilt', så det er mere tydeligt, at der faktisk findes en parkeringsmulighed.

Vejle Museerne har udtrykt bekymring for, om der er tilstrækkeligt med parkeringskapacitet til besøgende i området. I hvert fald er der parkeringsproblemer, når Vejle Museerne afvikler større arrangementer eller har grupper med på guidede ture. Naturstyrelsen har ikke oplevet problemer eller modtaget klager over manglende parkering.

Fælles formidling i lokalområdet

Der eksisterer allerede en del formidling om området både på skilte, i foldere og på hjemmesider som vejlemuseerne.dk, visitvejle.dk og på udeliv.vejle.dk.

Nærheden til Ravningbroen og til Bindeballestien har betydet, at flere aktører formidler på skilte ved den store parkeringsplads. Ravningbroen er en betydelig attraktion i området, som hænger tæt sammen med Harald Blåtands virke i Jelling. Desuden er der formidling om Bindeballestien og historien om jernbanens virke. Der er derfor flere skilte, der beskriver forskellige aspekter af historien.

Der er således mange afsendere af forskellige budskaber i området, f.eks. Visit Vejle, Naturstyrelsen, Slot- og Naturstyrelsen, Vejle Museerne, Den Danske Naturfond samt Natur & Udeliv, Vejle Kommune. Det har resulteret i mindst 5 forskellige skilte ved parkeringspladsen ved Ravning Station, udover trafikskiltene, som ikke kan undgås.

Det kan skabe en vis forvirring for gæsten, og det fremmer ikke ligefrem den æstetiske oplevelse i området.

Efter dialog med Visit Vejle, Naturstyrelsen, Vejle Museerne, Den Danske Naturfond og Natur & Udeliv, Vejle Kommune er der enighed om at koordinere formidlingen på skiltene og udskifte det største skilt ved parkeringspladsen ved Ravning Station med et mere tidssvarende skilt.

Et fælles informationsskilt kan klæde den besøgende på til at opleve naturen og de kulturhistoriske elementer en rundtur i området kan tilbyde. Den skal give et overblik over områdets, og ikke kun skovens, stier og rekreative faciliteter.

Skiltning og formidling i selve skoven

Herudover skal der være 2 skilte ved indgangen til skoven, der viser rutemuligheder samt en tidsplan over naturgenopretningen og afledte friluftsfaciliteter.

I selve skoven ved de relevante steder, kan der opstilles skilte der forklarer:

- Hvorfor der er geder i Fandens Dal
- Særlige flora og fauna oplevelser på stien rundt.

Skilte til yderligere fordybelse af kulturhistorien er allerede etableret, hvilket de respektive aktører er ansvarlige for at opdatere. Det gælder Naturstyrelsen, Vejle Museerne samt Nationalmuseet.

Økonomi

Driftsaftalen mellem Den Danske Naturfond og Vejle Kommune foreskriver, at Vejle Kommune afholder udgifter til vedligeholdelse og fornyelse af stier og publikumsfaciliteter samt formidlingsaktiviteter.